

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ**

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Збірник матеріалів
Круглого столу
(12 травня 2017 р.)**

**Київ – 2017
Міленіум**

ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ РІЗНИХ ГРУП ФРАНЦУЗЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Лембик С.О., Толмачова К.М.

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
snizanalembik@gmail.com
minksaya10@gmail.com*

This paper deals with the identification of personality based on phonetic shaping of speech. The aim of this work is to review the varieties of French pronunciation and demonstrate that they are formed and changed under the influence of territorial, age and social indications as well as education. The authors describe the influence of a major part of human environment on the person's pronunciation notwithstanding the above-given indications.

Key words: social phonetics, Alsatian French, Breton French, Parisian French, pronunciation varieties.

Нерозривний зв'язок суспільства й мови є давно визнаним і зрозумілим явищем, але не зважаючи на це, тема особистості мовця та її ідентифікації за фонетичним оформленням мовлення залишається багатогранною і малодослідженою. Те, що може здаватися очевидною правдою, заслугою, можливо, на більшу увагу й повинно бути вивчено більш досконало.

Андре Мартіне вважає, що серед мов і культур сучасного світу, французька мова привертає увагу багатьох дослідників. Вона, без сумніву, має систему фонем, що знаходяться під загрозою зникнення за короткий чи довший термін [7, с. 9]. Мова випробовує та віддзеркалює всі культурні, соціальні, політичні та економічні зміни, які відбуваються в суспільстві. За словами Фердинанда де Соссюра «мова ніколи не існує поза суспільством, тому що мова – семіологічне явище. Її соціальна природа – одна з її внутрішніх властивостей». Також він пояснює, що «якби ми взяли мову в часі, але абстрагувалися від колективу (уявімо собі людину, яка живе ізольовано протягом багатьох віків), то ми не виявили б у неї, можливо, ніяких змін: час не вплинув би на неї» [1, с. 79-80]. Отже, можна зробити висновок, що існування мови неможливе окремо від колективу, який, у свою чергу, складається з особистостей. Згідно зі словниковим визначенням, наука, яка вивчає носіїв мови і вплив, здійснюваний суспільством на мову, а також «функціонування однієї чи декількох мов у конкретній спільноті людей, об'єднаних за національними, соціальними чи територіальними ознаками», називається соціолінгвістикою. Соціофонетика, у свою чергу, як галузь соціолінгвістики займається вивченням «особливостей використання

фонетичних одиниць різними прошарками суспільства» [3, с. 182]. Було встановлено, що на фонетичне оформлення мовлення індивіда впливають територіальні, вікові і соціальні чинники та рівень освіти.

Характеризуючи територіальні ознаки, слід зазначити, у першу чергу, що на формування вимови людини впливає місце її перебування. Із самого дитинства вона вбирає в себе особливості мовлення тієї чи іншої території. Звичайно, а рігійо зрозуміло, що протягом тривалого часу проживання людини на території країни, мову якої вона вивчає, досягти рівня, який властивий носіям мови, вдається небагатьом, проте існує можливість набуття особливостей регіональної вимови. Наведемо декілька прикладів фонетичної специфіки деяких із них. Так, у *le français alsacien* спостерігається відсутність палаталізації [ŋ]: *vigne* ['vi'n]. Існує спрощення груп приголосних, випадіння звуку чи зміна порядку в звукосполюках *-tre, -fre, -ble*: *autre* ['ot], *mètre* ['metər]. Іноді зустрічається слабка назальність голосних в *on, an, in*: *se sont* [sə'sō]. У *le français breton* відмічають деназалізацію *en*: *on en faisait* [ɔnaféze]. [u] зникає під впливом [R]: *pour moi* ['poR mwa], *pourtant* ['poRtã] [6].

Наступною неменш вагомою ознакою специфіки вимови є вікова ознака. У молодих людей рідко прослідковується використання традиційного варіанту мови, відчувається вплив англійської, а також мови текстових повідомлень (*le langage texto*). На прикладі *le français parisien populaire* можна зареєструвати значну кількість фонетичних змін. Так, типовим є випадіння приголосних, *E caducs* та голосних: *c'était une copine* [steɥŋkɔpin]; *parce que je crois* [paskəkrwa] [6]. Молоде покоління, як це відомо, має суттєвий вплив на вимовну норму.

Існує думка, що за манерою вимови людей можна поділити їх на інтелігентів і робочих, а також філологів і не-філологів [2]. У процесі проведення нашого дослідження мовців було згруповано лише за їхньою належністю до інтелігентів або робочих. До інтелігенції було віднесено усіх робітників розумової праці, що мають освіту або отримують її в різних сферах, включаючи філологію. Вони дотримуються стандартної вимови, тобто, іншими словами, є консерваторами і зберігають класичний, літературний варіант вимови. На прикладі мовлення французьких дикторів, професорів і студентів вузів, було встановлено, що їхня вимова відрізняється більшою чіткістю і виразністю артикуляції, правильним формуванням фонем та інтонації, які є стандартом французької мови. Проте, не зважаючи на традиційні переваги, мовлення представників французької інтелігенції

піддається впливу проstonародної мови. І це, на нашу думку, є природним процесом. Людина може намагатися говорити правильно, але зберегти повністю нормативне мовлення навряд чи зможе. Скоріше за все, це пов'язано з тим, що індивідуум, знаходячись у певному колективі, приймає особливості вимови превалюючої частини. Так, останнім часом, у *le français parisien* існує тенденція заміщення фонемі [ɛ̃] на [ã] [4]. Наприклад, слово *corain* [kɔrɛ̃] може вимовлятися як *corain* [kɔrã]. Також на підтвердження окресленого факту про вплив суспільства на людину і як наслідок на його мовлення, хотілося б навести приклад із власного досвіду: при заглибленні в іншомовне середовище, спілкуючись з носіями мови чи переглядаючи фільми сучасного французького кінематографа, частково набувається саме *le français populaire*, і це відбувається, не зважаючи на те, що ми, філологи, вивчаємо мову традиційну і знаємо правила нормативної вимови та намагаємось дотримуватись їх.

У поданій нижче таблиці узагальнено інформацію про три соціальні групи Парижа [6].

Соціальна приналежність	Географічна зона	Зовнішня конотація паризького акценту
<i>простонародна (робочі і дрібні торговельники)</i>	бідні квартали, приміські селища	«народно-розмовний»
<i>аристократична і вища буржуазія (колишні багаті і дворяни)</i>	лівий берег, західні вишукані квартали	«снобістський»
<i>середній клас (посадові особи, кадри)</i>	погано визначена	«нейтральний»

Безумовно, кількість людей, яка належить до групи робочих і посадових осіб, буде перевищувати число, так званої, буржуазії. Це, відповідно, доводить той факт, що більший вплив на вимову здійснюють саме так звані «народно-розмовний» і «нейтральний» акценти, які є менш складними при вимові, тому значно легше і швидше заміняють нормативну стандартну мову.

Література

1. Курс общей лингвистики / Редакция Балли Ш. и Сепе А.; Пер. с франц. Сухотина А., Де Мауро Т.; Биографические и критические заметки о Ф. де Соссюре:

Примечания / Пер. с франц. Чистяковой. С.В.; Под общ. ред. Рут. М.Э. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 1999. — 432 с.

2. Социофонетика [Електронний ресурс]. — Джерело ресурсу: <http://scicenter.online> URL: <http://scicenter.online/russkiy-yazyik/sotsiofonetika-72061.html> (дата звернення: 04.04.2017).

3. Энциклопедический словарь-справочник лингвистических терминов и понятий. Русский язык. Том 1 / Тихонов А.Н., Хашимов Р.И., Журавлёва Г.С., Лапыгин М.А., Ломов А.М., Рацибурская Л.В., Тихонова Е.Н., Тихонова Е.Н. и др.; под ред. Е.Н. Тихонова, Р.И. Хашимов. — 2-е изд. — М. : Флинта, 2014. — 840 с.

4. Carton F. *Les accents des Français* / F. Carton, D. Autesserre, P. Léon. — Paris : Hachette, 1983. — 94 с.

5. Description phonétique de l'accent alsacien. Description phonétique de l'accent breton [Електронний ресурс]. — Джерело ресурсу: <http://accentsdefrance.free.fr> URL: <http://accentsdefrance.free.fr/> (дата звернення: 10.04.2017).

6. Description phonétique du français standardisé [Електронний ресурс]. — Джерело ресурсу: <http://accentsdefrance.free.fr> URL: <http://accentsdefrance.free.fr/standard/standardphonetique.html#analyse2> (дата звернення: 10.04.2017).

7. Walter Henriette *La Dynamique des phonèmes dans le lexique français contemporain* / Henriette Walter, André Martinet. — Paris : France expansion, 1976. — 481 с.